

Elsősorban önmagunkkal

FICSOR BENEDEK

Karátson Gábor 1981 decemberében, a Jaruzelski-puccs napjaiban határozta el, hogy megtanul kínaiul. A lengyelországi események – hadiállapot, letartóztatások, elnémuló telefonok és a tábornok végtelenített beszéde a televízióban – hatására a kommunista blokk társadalmi végleg elveszthették reményüket, hogy a rendszer, amelyben éltek, „javítható volna vagy esetleg túlélhető lesz”, a festőművész, író, filozófus azonban nem adta meg magát a rezignációnak, Keletnek fordulva az ellenállás legradikálisabb formáját választotta.

„Amikor úgy dönt, hogy festőművész lesz, amikor a keleti filozófiák, majd a kínai írás tanulmányozásába kezd, Karátson ennek a felismerésnek a következményeivel vet számot: hogy magyarul ezentúl csak hazudni lehet” – olvashatjuk Lányi András Karátson Gáborról írt monográfiájában. A könyvhétre megjelent kötet egy páratlan, ám kevésbé ismert életút és életmű rendhagyó bemutatása, amelyből, a rendszerek szabályait rendre felülíró filozófiát és művészetet teremtő Karátson alkotói ethoszán keresztül a múltunkról, a sajátosan kelet-európai létezési módokról, illetve a jövőnkéről, a bolygó lassú felszámolásáról: vagyis végső soron saját magunkról is váratlanul sokat tanulhatunk.

Ez a legjobb könyvem, mert tele van Karátson Gáborral – fogalmazott a szerző a könyvbemutatón, az Írók Boltjában. A helyzet persze nem ilyen egyszerű. A 2015-ben elhunyt Karátson Gábor ma nem része a kánonnak. Szépirói munkásságát – úgy az Ulrik úr keleti utazása avagy A zsidó menyasszony, mint az Ötvenhatos regény, illetve a Tao te king és Ji king monumentális fordításai – néhány lelkes rajongó könyvtára őrzi, és közéleti tevékenysége, köztük a bős-nagymarosi vízlépcső építésének megakadályozásért tett erőfeszítései is a múlt homályába vesznek. Naivitás lenne azt hinni, hogy ezen egyetlen kiadvány változathat, Lányi András munkáját azonban éppen a felejtés motiválja: olvasóként úgy érezhetjük, minél nagyobb érdektelenség övezi főhőse életművét, a szerző annál világosabban érvel az emlékezés szükségességével.

A felmérhetetlenül termékeny alkotó lételméleti, művészetfilozófiai és közéleti munkásságát könyvtárnyi irodalom is nehezen foglalhatná össze, 144 oldalon erre vállalkozni lehetetlen küldetés. Az ugyancsak szerteágazó érdeklődésű Lányi András nem is ezt az utat választja. Karátson Gábor „nézeteinek rendszeres kifejtésére sohase gondolt, az ilyesminek nem is látta értelmét. Követőinek, hogyha lesznek, ez megnehezíti a dolgát, vagy éppen ellenkezőleg. Mert öröksége nem tételekből áll, legértékesebb része kitér